

Forn de calç del turó del Marquès 3

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Solell del turó del Marquès
Alçada: 213

Coordenades:

Latitud: 41.64013
Longitud: 1.85248
UTM Est (X): 404431
UTM Nord (Y): 4610457

Classificació

Número de fitxa 08053 - 509
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Element arquitectònic
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle XVII-XIX
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: La vegetació l'està engolint
Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08052A0010012000000OU
Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: dv., 14/04/2017 - 02:00

Descripció

Forn de calç situat al Solell Vell del turó del Marquès. S'hi accedeix des del camí forestal que baixa del Pinsà, resseguint el torrent dels Abadals. En arribar a un replà que fa el camí abans d'agafar un revolt molt tancat, cal enfil·lar-se a mà esquerra per un corriol que travessa d'un costat a l'altre del turó fins a la via Ferrada. Les restes de l'olla estan situades al darrera mateix d'una barraca (probablement emprada pels calciners), a mà esquerra del corriol, envoltada d'arítjol i bardisses.

El forn estava construït aprofitant l'alçada d'un marge de conglomerat, en una zona amb grans afloraments de pedra calcària. Les restes consisteixen en un pou o olla de 2,75 metres de fondària per 3,40 metres de diàmetre. Està construït aprofitant el fort pendent del terreny per tal de facilitar la feina i estalviar-se la construcció d'una rampa d'accés. Les restes conservades de l'olla mostren un perfil lleugerament arrodonit a la base i afusat a les parets. La caldera i el cendrer no es conserven. La boca estava orientada al sud-est.

Història

Els forns de calç o olles de calç són construccions tradicionals que es troben arreu de Catalunya. Fets de pedra i fang, al seu interior es feia una combustió de llenya per a obtenir calç. Antigament la calç era un material molt necessari per a la construcció per a fer el morter de calç, barrejant aigua i sorra, i per a arrebossar les façanes i emblanquinar les cases. També servia a impermeabilitzar les cisternes i els safarejos així com per a desinfectar i també tenia un ús agrícola per a ensulfatar les plantes contra les plagues. El procés de transformació de la pedra en calç es feia per combustió, mitjançant un forn de forma rodona fet dins la terra o la roca. Es necessitaven temperatures entre 800°C i 1000°C perquè el carbonat càlcic s'alliberés de l'anhidrid carbònic i passés a òxid de calci. Però per a aconseguir aquest procés es necessitava una preparació llarga i feixuga. Aquestes tasques duraven al voltant d'uns tres mesos i començaven entre el gener i el febrer, quan les feines agrícoles eren més escadusseres.

Primer de tot, es necessitava combustible, que s'obtenia desbrossant el bosc. El següent pas era la feixuga feina d'arrencar la pedra amb pics, maces, martells, escodes i malls. Després es transportava la pedra i els fogots amb els carros o mules fins al forn. Aquest s'omplia posant de forma circular les pedres depenent de la seva mida: a baix les més grosses i a dalt del curull les més petites. A la part inferior es deixava una finestra o boca per introduir-hi els feixos de llenya amb una mena de forca anomenada gavell. S'encenia el foc i es deixava encès els dos primers dies amb una faixa destapada que es tapava a poc a poc. Es sabia que el forn era cuit quan sortia flama blanca i les pedres es posaven vermelles. Un cop fredes les pedres eren blanques. Quan començava l'encesa, ja no es podia parar fins que el mestre calcinaire deia que la pedra era ben cuita. Calien de dotze a quinze dies de cuita per deixar la pedra a punt; i després vint dies més per refredar-se. Aquesta calç viva s'apagava tirant aigua, essent convertida en hidrat de calç o calç morta. Passat aquest temps ja era a punt per desenforar i transportar la calç en carros a la seva destinació per al seu ús. Generalment es feia un forn de calç quan hi havia necessitat de producte, i no sempre era comercialitzat, sinó que cada casa se'n feia un i s'abandonava després de ser utilitzat. Tampoc era necessari que estigués situat a prop d'una pedrera de calcària, ja que normalment es trobaven pedres d'aquest tipus escampades dins el bosc, al peu dels camins o a les rieres.

D'aquesta antiga activitat, tan estesa només resta el mut testimoni d'aquells forns que en l'actualitat estan mig enrunats i tapats per la vegetació. La producció de calç va tenir una certa importància fins a mitjans segle XX, com ho demostra l'existència de moltes olles o forns arreu del territori.

Bibliografia

FERRER ALÒS, Llorenç (2015). Eines i feines dels oficis. Edicions Brau. Barcelona.

GRAUS, Ramon i ROSELL, Jaume (2010). Història de la construcció a la Catalunya contemporània.

Apunts del curs. Secció d'Història de la construcció del departament de Composició Arquitectònica.
Universitat Politècnica de Catalunya.

ROSELL, Jaume i SUBIRATS, Miquel (1987). La producció de calç, ahir. El procés pre-industrial de producció de calç, a la comarca del Montsià. Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona.

